

Врз основа на член 5 став 2 од Законот за акредитација ("Службен весник на Република Македонија", бр.120/2009 и бр.53/2011), Владата на Република Македонија на седницата одржана на 09.01.2012 година донесе

Програма за работа на Институтот за акредитација на Република Македонија за 2012 година

I. Вовед

Врз основа на Законот за акредитација ("Службен весник на Република Македонија", бр.120/2009 и бр.53/2011) се уредува основањето, организацијата и работењето на Институтот за акредитација на Република Македонија (во понатамошниот текст: ИАРМ) како јавна установа која ги врши работите и задачите на национално тело за акредитација, како и постапката за акредитирање врз основа на овој и други закони и надзорот над исполнувањето на барањата за акредитација.

Акредитацијата претставува моќна алатка со која посредно се обезбедува квалитет на производите и развој на трговските односи на национално и меѓународно ниво. Воедно, со акредитацијата се намалуваат, а во голем дел и се елиминираат техничките бариери при размената на стоките и услугите. Акредитацијата придонесува за повисок квалитет и подобра конкурентност на производите и услугите со најмали трошоци. Акредитацијата се спроведува на барање на домашни и странски правни лица, а се темели врз основа на Законот за акредитација и други закони и во согласност со барањата во соодветните македонски, европски и меѓународни стандарди и документи на националните, европските и меѓународните организации.

Во принцип акредитацијата има доброволен карактер и на недискриминаторски начин е достапна до секоја странка која ќе поднесе Пријава за акредитација. Воедно, акредитацијата е основа за добивање овластување од страна на министерствата. Акредитационите постапки кои ги спроведува ИАРМ особено се однесуваат за акредитација на:

- лаборатории за тестирање и калибрација,
- тела кои вршат сертификација на производи,
- тела кои вршат сертификација на системи за управување,
- тела кои вршат инспекција.

Постапките за акредитацијата (во областите на тестирање, сертифицирање и инспекција), се базираат на стандардите од серијата МКС EN ISO/IEC 17000, односно МКС EN 45000.

ИАРМ активно учествува во работата на европските и меѓународните организации за акредитација и притоа ги застапува интересите на Република Македонија во нив. ИАРМ е полноправна членка на Европската организација за акредитација (European cooperation for accreditation - EA) и има статус на придружна членка на Меѓународната организација за акредитација на лаборатории (International Laboratory Accreditation Cooperation - ILAC).

Согласно член 14, став 1 од Законот за акредитација ("Службен весник на Република Македонија", бр.120/2009 год. и бр.53/2011), заради извршување на работите и задачите на ИАРМ, Владата на Република Македонија на предлог на ИАРМ донесува годишна програма за работа.

II. Цели на Програмата за работа на ИАРМ за 2012 година

Главна цел на ИАРМ е континуирано зајакнување на системот на акредитација кој ќе обезбеди доверба во компетентноста на телата за оцена на сообразност (сертификациските тела, лабораториите за тестирање и калибрација и инспекциските тела) и ќе придонесе да се намалат бариерите во трговијата за домашните производи на пазарите во Европа и светот.

Поаѓајќи од фактот дека акредитацијата во Република Македонија игра важна улога во внатрешниот пазар и квалитетот на живеење и дека претставува важен инструмент во поддршка на приближувањето на Република Македонија кон Европската Унија, што е особено истакнато во примената на хармонизираното законодавство, активностите предвидени со оваа програма се особено насочени кон потпишување на Договор за взаемно признавање на сертификатите за акредитација со Европската организација за акредитација – ЕА-МЛА (Multilateral agreement – MLA¹). Со потпишувањето на овој договор ќе се овозможи признавање на европско и меѓународно ниво на извештаите и сертификатите на акредитираните тела за оцена на сообразност од Република Македонија. Воедно, тоа ќе придонесе за намалување на бариерите во трговијата и слободно движење на производите и услугите од Република Македонија.

ИАРМ поголем дел од своите активности во 2012 година ќе ги насочи токму кон потпишување на МЛА. Имено, во периодот од 24 до 28.10.2011 година тимот за оцена за потпишување на МЛА ја реализира оценувачката посета и го достави Извештајот од оценката. Во 2012 година ИАРМ во потполност ќе ги реализира препораките дадени во Извештајот и се очекува во Мај 2012 година, за време на одржувањето на Генералното собрание на Европската организација за акредитација, ИАРМ да го потпише Договорот за взаемно признавање на сертификатите за акредитација со Европската организација за акредитација (ЕА).

Посебни цели за реализацијата на програмата се:

- зголемување на бројот на акредитирани тела од страна на ИАРМ,
- институционално зајакнување и координирање на акредитациските активности во Република Македонија преку зголемување на бројот на технички оценувачи и експерти,
- постојано залагање за олеснување на глобалната трговија преку прифаќање на резултатите на акредитираните тела за оцена на сообразност,
- промовирање на извештаите и/или сертификатите кои ги издаваат телата за оцена на сообразност акредитирани од ИАРМ,
- реализација на сите владини проекти кои се поврзани со работата на ИАРМ,
- давање техничка поддршка на министерствата и останатите институции за сите прашања поврзани со постапките за акредитација,
- активна соработка со европските и меѓународните организации за акредитација,
- постојана работа за стекнување поголема доверба кај заинтересираните страни.

---

¹МЛА претставува договор потпишан помеѓу акредитационите тела, членки на ЕА, за признавање на еднаквост и доверливост, а со тоа и прифаќање на акредитираните сертификациски, инспекциски и калибрациски сертификати и извештаи од тестирање низ цела Европа.

III. Предвидени активности за реализација на Програмата

Во Буџетот на Република Македонија за 2012 година (“Службен весник на Република Македонија” бр.180/2011), раздел 10001 – Министерство за економија, во Подпрограма 51 – ИАРМ, на категориите 42 – стоки и услуги и 48 – капитални расходи, планирани се финансиски средства во износ од 10.439.000 денари.

За воспоставување и одржување на ефикасен национален систем за акредитација согласно Законот за акредитација (“Службен весник на Република Македонија”, бр.120/2009 и 53/2011), стандардот МКС EN ISO/IEC 17011, како и препораките од меѓународниот тим за потпишување на МЛА со ЕА, потребно е да се реализираат следниве активности:

1. Акредитациски активности

ИАРМ досега има акредитирано 91 тело за оцена на сообразност и има 27 нови пријави за акредитација. Во 2012 година ќе се изврши редовен надзор на веќе акредитираните тела, а воедно ИАРМ ќе се стреми кон зголемување на бројот на акредитирани тела за оцена на сообразност.

Согласно Законот за акредитација, како и Извештајот од тимот за оцена за потпишување на МЛА, ИАРМ континуирано ќе го подобрува целокупниот систем за акредитација. Во рамките на развојните активности, ИАРМ ќе развива нови шеми за акредитација согласно специфичните потреби на Република Македонија, како што се акредитација на медицински лаборатории, акредитација на тела за сертификација на системи, персонал и слично. Развојот на овие шеми ќе биде во соработка со заинтересираните страни, потпомогнати со работата на Техничките комитети.

Имајќи во предвид дека компетентноста на оценувачите е клучна за квалитетна реализација на акредитациските активности, ИАРМ голем акцент во работата става на ангажирање на техничките оценувачи и експерти од различни подрачја и нивно обучување/дообучување за стандардите за акредитација и процедурите за оценување. Со цел да бидат задоволени барањата на стандардите за акредитација, околу 30% од ангажираните техничките оценувачи и експерти при спроведувањето на постапките за акредитација се од странство.

Во рамките на соработката со националните институции, ИАРМ ќе потпише билатерален договор за соработка со Министерството за економија. Со тој договор ќе се регулираат меѓусебните односи на полето на инфраструктурата на квалитет во Република Македонија. Исто така, ИАРМ активно ќе соработува со Институтот за стандардизација на Република Македонија и Бирото за Метрологија, институции со кои ИАРМ веќе има потпишано договори за соработка.

Потребни средства ..... 6.000.000 денари

2. Потпишување на Договор за взаемно признавање на сертификатите за акредитација со Европската организација за акредитација (EA-MLA)

Во периодот од 17-21.12.2009 година се реализира предоценувачката оцена на ИАРМ како дел од постапката за потпишување на МЛА. Предоценувачката оцена беше реализирана од страна на меѓународен тим определен од ЕА. Во текот на 2010 година ИАРМ во целост ги отстрани забелешките дадени во извештајот од предоценувачката

посета и во периодот од 23-29.10.2011 година се реализира иницијалното оценување (peer evaluation) од страна на ЕА. Иницијалното оценување го спроведе тим составен од 4 експерти именувани од ЕА и истиот достави Извештај од спроведеното оценување. Извештајот од оценката е позитивен и ИАРМ ќе се стреми во најкус можен рок да ги отстрани забелешките дадени во него. Согласно процедурите на ЕА, Извештајот од оценката ќе биде ставен на гласање на МАК-Комитетот на ЕА (Multilateral agreement committee - MAC), на редовниот состанок кој ќе се одржи во месец април 2012 година, а потпишувањето на Договорот со ЕА треба да се реализира во месец Мај 2012 година, за време на одржувањето на Генералното собрание на ЕА.

Потпишувањето на овој договор е од особена важност за македонското стопанство, бидејќи со овој договор македонските компании ќе стекнат рамноправен статус со европските и останатите меѓународни компании за присуство на нивните пазари. Исто така, потпишувањето на овој договор е клучен и за реализацијата на проектот на Владата на Република Македонија “Македонско сонценце“

Потребни средства ..... 300.000 денари

3. Организирање на обуки

Во рамките на оваа активност ИАРМ ќе организира обуки како за вработените, така и за надворешни лица со цел да се зголеми бројот на оценувачи кои ќе ги користи ИАРМ во постапките за акредитација.

Во 2012 година ИАРМ ќе се стреми да го зголеми бројот на водечки оценувачи преку вклучување на кандидатите за оценувачи и техничките оценувачи во теоретски обуки и обуки со вклучување во оценувања под надзор.

Листите на оценувачи и експерти постојано се дополнуваат со нови лица и редовно се ажурираат. Во 2011 година листата на оценувачи ја сочинуваат 21 технички оценувачи, 16 водечки оценувачи, оценувачи во обука има 22, кандидати за оценувачи има 6 и 31 експерт. 10 од водечките оценувачи се од редот на вработените стручни лица во ИАРМ, а останатите се надворешни соработници и тоа најголемиот број од Република Македонија. Во листите покрај нив, има оценувачи и експерти од други тела за акредитација, кои се членови во ЕА или со кои ИАРМ има потпишан договор за соработка.

Во 2012 година ИАРМ планира да ги организира следниве обуки:

- Обуки на вработените за стандардот МКС EN ISO/IEC 17011 - Општи барања за телата за акредитација кои акредитираат тела за оцена на сообразноста, стандард по кој работи ИАРМ.
- Обуки за водечки оценувачи за стандардите: МКС EN ISO/IEC 17025 и МКС EN ISO/IEC 17020.
- Обуки за оценувачи за новите/ревидираните стандарди: МКС EN ISO/IEC 17065, МКС EN ISO/IEC 17021, МКС EN ISO/IEC 17020;
- Обука за обучувачи.
- Обуки и/или работилници за одредени специфични технички барања (како на пр. следливост на мерењата, мерна неодреденост, користење на референтни материјали и сл.)
- Обуки за развој на нови шеми за акредитација:
Акредитација на медицински лаборатории (МКС EN ISO/IEC 15189)
Акредитација на сертификациони тела за персонал (МКС EN ISO/IEC 17024)

На овие обуки ќе учествуваат вработените на ИАРМ и надворешните соработници, оценувачи и експерти.

Дел од теоретските обуки ќе бидат организирани во тренинг центарот на ИАРМ, а дел во странски акредитациски тела, членки на ЕА и потписнички на MLA.

Потребни средства ..... 600.000 денари

4. Промовирање на системот на акредитација

Согласно заклучоците од Петтата и Дваест и првата седница на Владата на Република Македонија, се задолжува ИАРМ во соработка со Министерството за економија да преземе активности со кои ќе се промовира потребата од акредитирани и овластени тела со седиште во Република Македонија. Промоцијата на системот на акредитација е од клучно значење за реализацијата на проектот на Владата на Република Македонија “Македонско сонценце“, каде е планирано сите македонски производи кои се извезуваат да бидат испитувани во лаборатории акредитирани од страна на ИАРМ.

За целосна реализација на овие заклучоци, неопходна е поголема информираност за начинот на аплицирање, како и за начинот на добивање статус на акредитирано тело. Воедно, после потпишувањето на MLA со ЕА, ИАРМ ќе организира низа промотивни настани со кои сите заинтересирани страни ќе бидат запознати со користа од потпишувањето на овој Договор.

Во рамките на промовирање на системот на акредитација, ИАРМ ќе ги преземе следниве активности:

- Организирање на заеднички настани со Организацијата на потрошувачи во Република Македонија.
- Организирање на средби со Стопанските комори во Република Македонија.
- Организирање на средби со стопанственици во повеќе градови низ Р. Македонија.
- Организирање на прес конференција.
- Подготовка и издавање на промотивен и едукативен материјал од областа на акредитацијата.
- Издавање на Годишен извештај за работата на ИАРМ за 2011 година.
- Промоција за доделување на сертификати на акредитираните тела во 2012 година. Оваа промоција ќе се организира на 9 јуни 2012 година, по повод Меѓународниот ден на акредитацијата.
- Заштита на логото и знакот за акредитација во Државниот завод за индустриска сопственост.

Потребни средства ..... 600.000 денари

5. Работа на Советот на ИАРМ и Одборот за надзор на материјално - финансиското работење на ИАРМ

Советот на ИАРМ го сочинуваат 11 члена, а Одборот за надзор на материјално - финансиското работење на ИАРМ 3 члена. Седниците на овие две тела кои работат во рамките на ИАРМ се организираат по потреба, а исплата се врши по присуство, за не повеќе од 12 надоместоци во годината.

Потребни средства ..... 1.000.000 денари

6. Меѓународни активности

Како полноправна членка на ЕА, а особено во насока на потпишување на МЛА, ИАРМ задолжително ќе учествува преку свои претставници на двете годишни собранија на ЕА и двата состанока на МАС комитетот (ЕА - Multilateral Agreement Committee) кои ќе се организираат во 2012 година. Исто така, за следење на најновите случувања во областа на акредитацијата во Европа, неопходно е учество на претставници од ИАРМ на состаноците на комитетите на ЕА (Комитет за лаборатории, Комитет за сертификациски тела, Комитет за инспекциски тела, Комитет за комуникација и публикација, Комитет за хоризонтална хармонизација).

За продолжување на меѓународната афирмација на ИАРМ, предвидено е учество на еден претставник на ИАРМ на Годишното собрание на ИАС во 2012 година.

На регионално ниво, ИАРМ има потпишано билатерални договори за соработка со националните акредитациски тела на Србија, Црна Гора, Бугарија, Албанија, Хрватска, Турција, Косово, Босна и Херцеговина и Молдавија. Целта на овие договори е организација на заеднички обуки за оценувачи, размена на експерти и оценувачи на регионално ниво што ќе придонесе за изградба на ефикасен систем за акредитација.

Потребни средства ..... 1.039.000 денари

7. Имплементација на проектот “ИПА-2008“

Име на проектот: “Техничка помош за институционално зајакнување на Институтот за акредитација“. Проектот започна со реализација на 1 февруари 2011 година и ќе трае до 30 јули 2012 година. Конзорциумот на проектот го сочинуваат Федералниот институт за истражување на материјали и тестирање (БАРМ - Германија), Германското акредитациско тело (ДААКС) и Литванското национално акредитациско тело (ЛА).

Основни цели на проектот се зголемување на бројот на технички оценувачи, подобрување на документацијата за системот за управување, набавка на Дата менаџмент софтвер, меѓународно признавање на извештаите од тестирање и сертификација и имплементација на директивите од Нов, Глобален и Стар приод - зголемен број на нотифицирани тела за оцена на сообразност.

Овие цели ИАРМ ги реализира преку заеднички оценки на македонските лаборатории, инспекциски и сертификациски тела, трансфер на знаење и примена на најдобри практики од земјите членки на ЕУ за акредитација на нотифицирани тела.

Во рамките на овој проект, во 2012 година исто така се планирани обуки и студиски патувања. Дел од обуките ќе бидат теоретски (обуки за обучувачи и оценувачи), а повеќето ќе бидат со обука на лице место (on-site) преку размена на искуства со оценувачи на ЕА како партнери, преку организирање на оценувања под надзор на странски оценувач и слично.

Потребни средства ..... 300.000 денари

8. Менаџмент и тековно работење на ИАРМ

За нормално одвивање на тековните активности на ИАРМ, во Буџетот на ИАРМ за 2012 година обезбедени се средства за одржување на хардверската и софтверската опрема, одржување на тренинг центарот, како и за набавка на компјутерска опрема.

Потребни средства ..... 600.000 денари

Заклучно со 31.01.2013 година, ИАРМ ќе достави извештај со финансиски показатели за реализација на Програмата за работа на ИАРМ за 2012 година до Владата на Република Македонија во кој ќе бидат опфатени постигнатите резултати и финансиските показатели, како и образложението за евентуалните отстапувања од планираните активности.

9. Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

Број: 51-7680/1-11
Датум: 09 јануари 2012 година
Скопје

Претседател на
Влада на Република Македонија
М-р Никола Груевски
